

Kamran SÖNMEZ(*)

KURUMLAR VERGİSİ KANUNU AÇISINDAN ÖRTÜLÜ SERMAYE UYGULAMASI

Özge ÜREDİ(**)

1 - GİRİŞ

Örtülü Sermaye, vergi mevzuatımızda vergi güvenlik müessesesi olarak yer alan hükümlerden birisi olup, 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 12'nci maddesinde ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Bahsi geçen maddede " Kurumların, ortaklarından veya ortaklarla ilişkili olan kişilerden doğrudan veya dolaylı olarak temin ederek işletmede kullandıkları borçların hesap dönemi içinde her hangi bir tarihte kurumun öz sermayesinin üç katını aşan kısmı örtülü sermaye olarak kabul edilir." denmektedir.

Bu düzenlemenin altında kurumun ilişkili olduğu gerçek ve tüzel kişiler tarafından kuruma gerçekte bir sermaye olarak konulan ve bu sebeple de sadece kurumun kar veya zararına ortak olmayı sağlayan paraların borç olarak değerlendirilerek karşılığında faiz ödenmesi ve bu yolla kurum kazancının bir kısmının vergi ödenmeksizin kurum dışına çıkarılmasının önlenmesi yatmaktadır.

Bu makalemizde örtülü sermaye uygulamasına başlıklar halinde değinilecektir.

2- ÖRTÜLÜ SERMAYENİN TANIMI ve UYGULANMASININ SONUÇLARI

Örtülü sermaye KVK'nın 12'nci maddesinin (1) numaralı fıkrasında; "Kurumların, ortaklarından veya ortaklarla ilişkili olan kişilerden doğrudan veya dolaylı olarak temin ederek işletmede kullandıkları borçların, hesap dönemi içinde herhangi bir tarihte kurumun öz sermayesinin üç katını aşan kısmı, ilgili hesap dönemi için örtülü sermaye sayılır." şeklinde tanımlanmıştır.

5520 sayılı Kanun'un 12'nci maddesinin (7) numaralı fıkrasında; kur farkı hariç örtülü sermaye üzerinden hesaplanan veya ödenen faiz ve benzeri tutarların Gelir ve Kurumlar Vergisi Kanunu uygulamalarında gerek borç alan gerekse borç veren nezdinde kâr payı (dar mükellefler için ana merkeze

(*) Vergi Müfettiş Yardımcısı

(**) Vergi Müfettiş Yardımcısı

aktarılan tutar) sayılacağı ve daha önce yapılan vergilendirme işlemlerinin her iki taraf açısından da düzeltileceği hükmüne yer verilmiştir. Aynı Kanun'un 11'nci maddesinde ise, örtülü sermaye üzerinden hesaplanan veya ödenen faiz, kur farkı ve benzeri giderlerin kurum kazancının tespitinde gider olarak indirilemeyeceği düzenlenmiştir.

Kanun'un 11 ve 12'nci maddeleri uyarınca örtülü sermayenin varlığı halinde indirimi kabul edilmeyecek giderler örtülü sermaye üzerinden hesaplanan veya ödenen ve bu maddelerde belirtilen nitelikteki giderlerdir.

3- ÖRTÜLÜ SERMAYE KAPSAMINDA DEĞERLENDİRİLECEK BORÇLARIN UNSURLARI

Yapılan bir borçlanmanın örtülü sermaye kapsamında değerlendirilebilmesi için aşağıdaki şartların tamamının gerçekleşmesi gerekir.

3.1- Borcun Ortak veya Ortakla İlişkili Kişilerden Temin Edilmesi Gereği

3.1.1- Ortak

Kanunda bahsi geçen "ortak" gerçek veya tüzel kişi olabilir. Ortaklardan temin edilen borçların örtülü sermaye kapsamında değerlendirilmesinde ortaklık payı oranının bir önemi yoktur. Ancak, kurumların **İMKB'de işlem gören hisselerinin edinilmesi durumunda**, söz konusu hisse nedeniyle ortaklardan temin edilen borçlanmalarda en az % 10 ortaklık payı aranır. Buna ek olarak 1 seri numaralı Kurumlar Vergisi Genel Tebliğinde, ortaklık ilişkisinin, kurumun hem ortak olduğu kurumları (iştirakleri), hem de kuruma ortak olan gerçek kişi ve kurumları kapsadığı belirtilmektedir. Örneğin, bir kurum açısından kendisine ortak olan kişi ve kurumlar ile bu kurumun sermayesine iştirak ettiği diğer bir kurum ortaklık ilişkisi kapsamındadır. Örneklerle konuyu detaylandıracak olursak;

Örnek 1:

(A) Kurumu, ortağı Bay (B)'den 500.000 TL borç almıştır. (B)'nin kurumdaki ortaklık payı % 3'tür.

- Ortaklık payının bir önemi olmadığı için diğer şartların da varlığı halinde söz konusu borçlanma örtülü sermaye sayılır.

Örnek 2:

(C) Kurumu, % 2 hisse ile iştirak ettiği (D) kurumundan 1.000.000 TL borç almıştır.

- Ortaklık payının bir önemi olmadığı için diğer şartların da varlığı halinde söz konusu borçlanma örtülü sermaye sayılır.

Örnek 3:

(E) Kurumu, % 9 hisse ile iştirak ettiği (F) kurumundan 1.000.000 TL borç almıştır. Söz konusu hisseler

(F) kurumunun İMKB'de işlem gören hisseleridir.

- Bu türden bir ortaklık ilişkisinde KVK'nın 12/4. maddesi gereğince en az %10 ortaklık payı aran-
dığından, yapılan borçlanma örtülü sermaye kapsamında değildir.

3.1.2- Ortakla İlişkili Kişi

"Ortakla ilişkili kişi" kavramı ortağın doğrudan veya dolaylı olarak en az %10 oranında ortağı olduğu bir kurumu, veya en az bu oranda oy veya kâr payı hakkına ya da hisselerine sahip olduğu bir

kurumu, doğrudan veya dolaylı olarak, ortağın veya ortakla ilişkili bu kurumun sermayesinin, oy veya kâr payı hakkına sahip hisselerinin en az %10'unu elinde bulunduran bir gerçek kişi veya kurumu ifade etmektedir.

Ortakla ilişkili kişi tanımında geçen, “**gerçek kişi**” ifadesi, Gelir Vergisi Kanunu’nun uygulanmasında gerçek kişi olarak kabul edilip vergiye tabi tutulan şahıslar ile şahıs şirketleri ya da adi ortaklıkları, “**kurum**” ifadesi de, sermaye şirketleri, kooperatifler, iktisadi kamu kuruluşları, dernek veya vakıflar ile bunlara ait iktisadi işletmeler ve iş ortaklıklarını kapsamaktadır.

3.2- Borcun Doğrudan veya Dolaylı Olarak Temin Edilmesi

Borcun, ortak veya ortakla ilişkili kişiden ancak üçüncü kişi üzerinden dolaylı olarak temin edilmesi durumunda da örtülü sermaye söz konusu olabilecektir. Dolaylı olarak temin edilen borçlanmalarda araya birden fazla kurumun girmesi borcun örtülü sermaye olarak kabul edilmesine engel teşkil etmemektedir. Örneğin; Kurum (B), Kurum (A)’nın %70 oranında ortağıdır. Kurum (B), hem kendisi hem de ortağı olan Kurum (A)’nın ortaklık ilişkisi içinde olmadığı Kurum (C)’ye, Kurum (C) de Kurum (A)’ya borç vermiştir. Bu durumda, Kurum (A)’nın kendi ortağı olan Kurum (B)’den Kurum (C) üzerinden dolaylı olarak borç temin ettiği kabul edilecek ve diğer şartların varlığı halinde bu borçlanma örtülü sermaye sayılacaktır.

3.3- Borcun İşletmede Kullanılması Gereği

Örtülü sermayeden söz edilebilmesi için borcu alan kurumun bu borcu işletme veya yatırım harcamalarında kullanması gerekmektedir. Bu borcun aynı şartlarla diğer başka bir kuruma aktarılması halinde ise işletmede kullanılan bir borçtan söz etmek mümkün olmayacak ve bu borçlanma nedeniyle örtülü sermaye oluşmayacaktır.

Örnek:

Kurum (A), Kurum (B)’nin %60 oranında, Kurum (B)’de Kurum (C)’nin aynı oranda ortağıdır. Kurum (B), Kurum (A)’dan aldığı 1.000.000 TL borcun yarısını aynı şartlarla Kurum (C)’ye borç vermiştir. Bu durumda, Kurum (B)’nin Kurum (A)’dan almış olduğu borcun yarısı, işletmede kullanılmadan devretilindiğinden, borcun bu tutar kadar kısmının Kurum (B) için örtülü sermaye olduğundan söz edilemez. Diğer taraftan, Kurum (C)’nin kullandığı borç tutarı her halükarda örtülü sermaye hesabında dikkate alınacaktır.

3.4- Borcun Öz Sermayenin Üç Katını Aşması Gereği

Örtülü sermayeden bahsetmeden önce öz sermaye kavramına değinmek daha açıklayıcı olacaktır. Öz sermaye; kurumun Vergi Usul Kanunu uyarınca tespit edilmiş olan hesap dönemi başındaki öz sermayesini ifade etmektedir. Aynı kanun uyarınca öz sermaye, aktif (mevcutlar ile alacaklar) toplamı ile borçlar arasındaki farktır. Yeni kurulan kurumlar bakımından kuruluş tarihinde anılan Kanuna göre tespit edilen öz sermaye tutarı, hesap dönemi başındaki öz sermaye olarak dikkate alınacaktır. Buna göre, kurumların yapmış oldukları borçlanmaların örtülü sermaye olup olmadığı yönündeki tespit, hesap dönemi başındaki bilançoda yer alan öz sermaye ile kıyaslanmak suretiyle yapılacaktır.

Ortak veya ortakla ilişkili kişiden temin edilerek işletmede kullanılan borçların, örtülü sermaye olarak kabul edilmesi için, bu borçların hesap dönemi içinde herhangi bir tarihte, hesap dönemi

başındaki öz sermayenin **üç katını aşması** gerekmektedir. Dolayısıyla öz sermayenin üç katına kadar olan borçlanmalar hiçbir şekilde örtülü sermaye sayılmayacaktır. Ancak, bu sınır borç veren ortaklar ve ortakların ilişkide bulunduğu kişiler için topluca dikkate alınır. Ayrıca Kurumun dönem başı öz sermayesinin sıfır veya negatif değerler taşıması durumunda, söz konusu kurumun ortak ve ortaklarla ilişkili kişilerden yaptığı borçlanmaların tamamı örtülü sermaye olarak değerlendirilecektir.

4- ÖRTÜLÜ SERMAYE TUTARI

4.1- Yabancı Para Üzerinden Yapılan Borçlanmalar

Yabancı para üzerinden yapılan borçlanmalara ilişkin borç/öz sermaye hesabında, her bir borcun alındığı tarihte geçerli olan döviz kuru esas alınacaktır. Yabancı para üzerinden alınan borcun vadesinin izleyen yıla sarkması halinde, izleyen yıl için söz konusu hesaplama, borcun ödenmeyen tutarının bilanço günü itibarıyla Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre değerlendirilmiş tutarı esas alınmak suretiyle yapılacaktır.

4.2- Banka veya Benzeri Kredi Kurumlarından Yapılan Borçlanmalar

Borç/öz sermaye karşılaştırması sırasında, ana faaliyet konusuna uygun olarak faaliyette bulunan ve ortak veya ortakla ilişkili kişi sayılan banka veya benzeri kredi kurumlarından yapılan borçlanmalar % 50 oranında dikkate alınacaktır. Ayrıca öz sermayenin üç katını aşan kısma isabet eden faiz, kur farkı ve benzeri giderlerin geçici vergi dönemleri de dâhil olmak üzere vergi matrahından indirilmesi mümkün olmayacaktır.

4.3- Vadeli Mal veya Hizmet Alımlarından Kaynaklanan Borçlanmalar

1 Seri Nolu Kurumlar Vergisi Kanunu Genel Tebliği hükümlerine göre, piyasaların durumu ve ticari teamüllere göre yapılan vadeli mal ve hizmet alımları ile ilgili olarak ortaya çıkan borçlanmalarda, vade farkı tutarları ayrıca hesaplanmış olsa da bu borç tutarları örtülü sermayenin varlığının tespitinde dikkate alınmayacaktır.

4.4- Alınan Avanslar

Avanslar hangi suretle elde edilirse edilsin işletmeler için bir finansman aracı olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Dolayısıyla, alınan avanslar işletme bakımından alınan borç olarak değerlendirilecek ve örtülü sermaye hesaplamasında dikkate alınacaktır.

5- ÖRTÜLÜ SERMAYE UYGULAMASINDA KUR FARKI GELİRLERİNİN DURUMU

Kurumların kullanmış olduğu borçların örtülü sermaye kapsamında değerlendirilmesi durumunda; örtülü sermaye üzerinden ödenen veya hesaplanan kur farkları ve benzeri giderlerin, KVK' nın 11inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendine göre gider olarak dikkate alınamayacağından, örtülü sermaye kabul edilen borçlanmalarda TL'nin değer kazanması sonucu oluşacak kur farkı gelirlerinin de söz konusu borcun örtülü yoldan konulan bir sermaye olarak kabul edilmesinin bir sonucu olarak, vergiye tabi kurum kazancının tespitinde gelir olarak dikkate alınması söz konusu olmayacaktır. Dolayısıyla, örtülü sermaye kabul edilen borçlanmalarda kur farkı geliri olarak dikkate alınan tutarların kurum kazancından düşülmesi gerekmektedir.

Aynı şekilde *borç veren* tarafından düzeltme yapılırken, faiz gelirlerinden örtülü sermayeye isabet eden kısımlar kâr payı geliri olarak dikkate alınacak ve şartların varlığı halinde iştirak kazançları istisnası olarak vergiden istisna edilecek; kur farkı gelirlerinden örtülü sermayeye isabet eden herhangi bir tutar var ise bu gelirler de vergiye tabi kazancın tespitinde dikkate alınmayacak; TL'nin değer kazanması sonucu örtülü olarak konulmuş sermayeye isabet eden bir kur farkı giderinin mevcut olması halinde de bu gider vergiye tabi kazancın tespitinde dikkate alınmayacaktır.

Örnek: (X) Kurumu, ortağı olan (Y) Kurumundan 2012 hesap döneminde 1.000.000 Euro borç almıştır. Kullanılan borç tutarının 400.000 Euro'luk kısmı örtülü sermaye kapsamında değerlendirilmiştir. İlgili dönemde Euro kurundaki düşüş nedeniyle, borcu kullanan (X) Kurumunun kur farkı geliri oluşmuştur. Örtülü sermaye sayılan 400.000 Euro'luk kısmına isabet eden kur farkı geliri 50.000 TL'dir.

Borcu kullanan (X) Kurumu almış olduğu yabancı para cinsinden borca bağlı olan ve kurlardaki düşüş sebebiyle ortaya çıkan kur farkı gelirinin, borcun örtülü sermaye olarak değerlendirilen kısmına isabet eden 50.000 TL'yi gelir olarak dikkate alamayacaktır. Diğer taraftan borcu veren (Y) Kurumu ise kendisi için kur farkı gideri sayılan giderinin örtülü sermayeye isabet eden 50.000 TL'sini gider olarak dikkate alamayacaktır.

6- ÖRTÜLÜ SERMAYE UYGULAMASINDA YAPILACAK DÜZELTME İŞLEMLERİ

Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 12. maddesinin (7) numaralı fıkrasına göre; "Örtülü sermaye üzerinden kur farkı hariç, faiz ve benzeri ödemeler veya hesaplanan tutarlar, Gelir ve Kurumlar Vergisi kanunlarının uygulanmasında, gerek borç alan gerekse borç veren nezdinde, örtülü sermaye şartlarının gerçekleştiği hesap döneminin son günü itibarıyla dağıtılmış kâr payı veya dar mükellefler için ana merkeze aktarılan tutar sayılır." Bu şekilde dağıtılmış sayılan kar payı net tutar kabul edilir ve brüte tamamlanarak bulunan tutar üzerinden ortakların hukuki niteliğine göre belirlenen oranlarda vergi kesintisi yapılır. Daha önce yapılan vergilendirme işlemleri taraf olan mükellefler nezdinde buna göre düzeltilir. Ancak bu düzeltmenin yapılabilmesi için örtülü sermaye kullanan kurum adına tarh edilen vergilerin kesinleşmiş ve ödenmiş olması şarttır. Bu hükümle bir kurumda örtülü sermaye şartlarını taşıması sebebiyle indirimi reddedilen borçlar için nakden veya hesaben ödenen faizlerin, mükerrer vergilemeyi önlemeye yönelik olarak elde eden açısından kar payı olarak yeniden tasnif edilmesi ve buna göre gerekli düzeltmelerin yapılması sağlanmaktadır.¹

Örtülü sermaye üzerinden hesaplanan faiz ve benzeri giderler dağıtılmış kar payı sayılırken, kur farkları bu kapsamın dışında bırakılmıştır. Örtülü sermaye üzerinden hesaplanan veya ödenen kur farkları kurum kazancının tespitinde kanunen kabul edilmeyen gider olarak dikkate alınır. Ancak borç veren kişi ve/veya kurum nezdinde yapılacak düzeltme işlemleri için gerekli olan dağıtılmış kar payı sayılacak tutarın tespitinde kur farkları dikkate alınmayacaktır.

6.1- Borç Veren Tam Mükellef Kurum Olması Halinde Yapılacak Düzeltme İşlemleri

Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 12. maddesinin (7) numaralı bendine göre; örtülü sermaye üzerinden ödenen veya hesaplanan faiz ve benzeri ödemeler gerek borç alan gerekse borç veren nezdinde dağıtılmış kar payı sayılacak ve borç alan ve verenler nezdinde yapılacak düzeltmeler de buna göre

¹ İrfan VURAL, Yorum ve Açıklamalarla Kurumlar Vergisi Kanunu, Sayfa 620, Ocak 2009, İstanbul

yapılacaktır. Dağıtılmış kar payı sayılacak tutarın hesabında kur farkları dikkate alınmayacaktır. Ancak söz konusu madde hükmünde; “...Daha önce yapılan vergilendirme işlemleri, tam mükellef kurumlar nezdinde yapılacak düzeltmede örtülü sermayeye ilişkin kur farklarını da kapsayacak şekilde, taraf olan mükellefler nezdinde buna göre düzeltilir...” denilmektedir. Dolayısıyla tam kurumlar mükellef nezdinde yapılacak düzeltmenin kur farklarını da kapsayacak şekilde yapılması gerekmektedir.

Borç veren tam mükellef kurum tarafından düzeltme yapılırken, faiz gelirlerinden örtülü sermayeye isabet eden kısımlar kar payı sayılacak, diğer şartların da varlığı halinde iştirak kazançları istisnası olarak değerlendirilecek ve vergiden istisna edilecektir. Kur farkı gelirlerinden örtülü sermayeye isabet eden kısımlar vergiye tabi kazancın tespitinde dikkate alınmayacaktır. Ancak düzeltme yapacak kurum tam mükellef ise, düzeltme işlemi kur farklarını da kapsayacak şekilde yapılmalıdır. Aynı şekilde örtülü sermayeye isabet eden bir kur farkı gideri mevcut ise, bu gider vergiye tabi kazancın tespitinde dikkate alınmayacaktır.

Kullanılan borç nedeniyle, geçici vergi dönemi içinde örtülü sermaye şartlarının gerçekleşmesi halinde, o dönemde daha önce borç alan kurum tarafından giderleştirilen faiz, kur farkı ve benzeri giderler, bu işlemin yapıldığı geçici vergi döneminde hesaben gerekli düzeltmeye tabi tutulabilecektir. Borç veren kurum tarafından da aynı dönem içinde düzeltme yapılabilmesi mümkündür.²

Düzeltilmenin, gider yazılan geçici vergi döneminden sonra yapılması halinde, borç alan kurum tarafından verilen düzeltme beyannamesi ile *tahakkuk eden vergilerin kesinleşmiş ve ödenmiş olması şartıyla* borç veren kurum tarafından da bir sonraki geçici vergi döneminde düzeltme yapılabilecektir.

Hesap dönemi kapandıktan sonra örtülü sermaye kullanan kurumun yapacağı düzeltme talebi vergi dairesince Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre değerlendirilip sonuçlandırılır. Bu düzeltme sonucu tarh edilen vergilerin kesinleşmiş ve ödenmiş olması halinde, karşı tarafında gerekli düzeltme işlemini kendiliğinden yapması mümkündür.

Verginin kesinleşmesi; dava açma süresi içinde dava açılmaması, yargı mercilerince nihai kararın verilmiş olması veya uzlaşmanın vaki olması gibi haller nedeniyle, verginin kesinleşmesi ve itiraz edilmeyecek duruma gelmesidir. Örtülü sermaye kapsamındaki borç veren kurum nezdinde yapılacak düzeltmede dikkate alınacak tutar, kesinleşen ve ödenen tutar olacaktır. Örtülü sermaye kapsamında borç kullanan kurumun, zamanaşımı süresi içinde düzeltme talebinde bulunmuş olması halinde, düzeltme sonucu *tarh edilen verginin kesinleşip ödenmesi şartıyla* karşı tarafta da *süreye bakılmaksızın* gerekli düzeltme işlemi yapılacaktır.

6.2- Borç Veren Dar Mükellef Kurum, Gerçek Kişi, Vergiye Tabi Olmayan veya Vergiden Muaf Herhangi Bir Kişi Olması Halinde Yapılacak Düzeltme İşlemleri

Borç para veren dar mükellef kurum, gerçek kişi veya vergiden muaf herhangi bir kişi olması durumunda, örtülü sermaye üzerinden ödenen faizler borç veren nezdinde, örtülü sermaye şartlarının gerçekleştiği hesap döneminin son günü itibarıyla dağıtılmış kar payı olarak kabul edilecektir. Bu şekilde dağıtılmış kar payı, net kar payı tutarı olarak dikkate alınacak ve brüte tamamlanarak belirlenen oranlarda vergi kesintisine tabi tutulacaktır. Ancak örtülü sermayeye isabet eden kur farkı giderlerinin kar payı olarak kabul edilmesi ve dolayısıyla vergi kesintisine tabi tutulması söz konusu değildir.³

² İrfan VURAL, Yorum ve Açıklamalarla Kurumlar Vergisi Kanunu, Sayfa 623, Ocak 2009, İstanbul

³ Beyanname Düzenleme Kılavuzu 2012, Sayfa 752, İstanbul 2012

Ayrıca 1 Seri Nolu Kurumlar Vergisi Genel Tebliğinde belirtildiği üzere; mükellefler örtülü sermaye uygulaması nedeniyle kullandıkları borçların örtülü sermayeye isabet eden tutarına ilişkin faizleri giderleştirmemeleri ve tahakkuk eden bu faiz tutarlarını ödememeleri halinde, tahakkuk eden ancak ödenmemiş olan bu tutarların henüz dağıtılmış bir kâr payı olarak değerlendirilmesi mümkün olmayacağından, kâr payı stopajına tabi tutulması da söz konusu olmayacaktır. Anılan faiz tutarlarının ödenmesi halinde ise kâr payının dağıtıldığı kabul edilecektir.

Örneğin, (A) A.Ş., cari dönemde kullanmış olduğu borçların örtülü sermaye niteliğinde olduğunu bilerek örtülü sermayeye isabet eden borçlara ilişkin olarak hesapladığı faizleri finansman gideri olarak dikkate almamıştır. Bu durumda, söz konusu faiz ödemeleri yapılmadığı sürece kâr payı dağıtımına bağlı vergi kesintisi yapılması söz konusu olmayacaktır.

Ancak, hesap dönemi kapandıktan sonra örtülü sermaye kullanımı nedeniyle herhangi bir faiz reddi veya düzeltme yapılması durumunda, faiz tutarlarının ödenip ödenmediğine bakılmaksızın, örtülü sermaye şartlarının gerçekleştiği hesap döneminin son günü itibarıyla söz konusu tutarlar üzerinden kâr dağıtımına bağlı vergi kesintisinin yapılması gerekmektedir.

Örneğin, hesap dönemi takvim yılı olan (A) A.Ş. hakkında 2012 yılında yapılan vergi incelemesi sonucu 2011 yılında tam mükellef gerçek kişi ortağından almış olduğu borçlara ilişkin gider kaydedilen faiz tutarları, örtülü sermaye uygulaması kapsamında kanunen kabul edilmeyen gider olarak değerlendirilmiş ve mükellef hakkında kurumlar vergisi tarhiyatı yapılmıştır. Ayrıca, söz konusu faiz giderlerinin örtülü sermayeye isabet eden kısmı, hesap döneminin son günü itibarıyla dağıtılmış net kâr payı olarak değerlendireceğinden, mükellef hakkında Aralık 2011 vergilendirme dönemine ilişkin olarak kâr dağıtımına bağlı vergi kesintisi tarhiyatı da yapılması gerekecektir.

Öte yandan, örtülü sermaye sayılan borçlara ilişkin olarak, dar mükellef kurumlara ödenen faizler üzerinden yapılmış vergi kesintisi, düzeltme neticesine göre kâr payından yapılması gereken vergi kesintisine mahsup edilebilecektir.

6.3- Örtülü Sermaye Kullanan Kurumun Zararlı Olması Halinde Yapılacak Düzeltme İşlemleri

Kullanmış olduğu borçların örtülü sermaye olarak değerlendirilmesi nedeniyle bunlara isabet eden faiz, kur farkı ve benzeri giderleri reddedilen kurumların ilgili hesap döneminde zarar etmeleri halinde borç verenler nezdinde düzeltme yapılmasının gerekip gerekmediği konusu özellik arz etmektedir.

Örtülü sermaye kullanan kurumlar zararlı olsa dahi borç veren nezdinde düzeltme yapılabilmesi mümkündür. Örtülü sermaye uygulamasında borç veren nezdinde düzeltme yapılmasının dayanağı Kurumlar Vergisi Kanunu' nun 12. Maddesinin (7) numaralı fıkrası olup, söz konusu fıkra göre; örtülü sermaye üzerinden ödenen veya hesaplanan faiz ve benzeri ödemeler veya hesaplanan tutarlar Gelir ve Kurumlar Vergisi Kanunlarının uygulamasında *gerek borç alan gerekse borç veren nezdinde*, örtülü sermaye şartlarının gerçekleştiği hesap döneminin günü itibarıyla *dağıtılmış kar payı sayılmaktadır*.

Daha önce yapılan vergilendirme işlemleri taraf olan mükellefler nezdinde *buna göre* düzeltilir. Dolayısıyla borç ilişkisinin tarafları nezdinde yapılacak düzeltmenin esasını "bir tarafta gider reddi nedeniyle matraha eklenen tutarların, işlemin diğer tarafının vergi matrahından düşülmesi" değil, söz konusu tutarların dağıtılmış kar payı sayılması oluşturmaktadır. Çünkü fıkranın devamında düzeltmenin buna göre yapılacağı belirtilmiştir.⁴

⁴ İrfan VURAL, Yorum ve Açıklamalarla Kurumlar Vergisi Kanunu, Sayfa 629, Ocak 2009, İstanbul

Örtülü sermaye üzerinden ödenen veya hesaplanan faiz vb. giderlerin reddedilmesi sonucunda örtülü sermaye kullanan kurum adına bir vergi tarhı söz konusu oluyorsa, borç verenin düzeltme yapılabilmesi için söz konusu verginin kesinleşmesi ve ödenmesi şarttır. Ancak bu giderlerin reddi zarar azaltılması sonucunu doğuruyor ve kurum kara geçemiyor ise ilgili dönem için tarh edilen bir vergiden söz edilmesi de mümkün olmayacaktır. Tarh edilen bir vergi olmadığına göre "örtülü sermaye kullanan kurum adına tarh edilen vergilerin kesinleşmiş ve ödenmiş olması" şartının da aranması gerekmeyecektir.

Kurumun zarar etmiş olması, başka bir deyişle dağıtılabilir kar payının olmaması da örtülü sermaye üzerinden faiz vb. ödemeler veya hesaplanan tutarların dağıtılmış kar payı sayılmasına engel değildir. Çünkü bu kapsamda bir vergi kesintisi ve düzeltme yapılabilmesi için fiili olarak kar dağıtılması gerekli değildir.

6.4- Kısmi Kesinleşme ve Kısmi Ödeme Hallerinde Karşı Kurum Düzeltmesinde Dikkate Alınması Gereken Tutar

Örtülü sermaye uygulamasında borç veren nezdinde düzeltme yapılabilmesi için örtülü sermaye kullanan kurum adına tarh edilen **vergilerin kesinleşmiş ve ödenmiş** olması gerekmektedir.

Verginin kesinleşmesi; dava açma süresi içinde dava açılmaması, yargı mercilerince nihai kararın verilmiş olması veya uzlaşmanın vaki olması gibi haller nedeniyle, verginin kesinleşmesi ve itiraz edilmeyecek duruma gelmesidir.

Örtülü sermaye kullanımı nedeniyle gerçekleştirilen tarhiyatlarda tarh edilen verginin kısmen kesinleşmesi veya tamamen kesinleşse dahi kısmen ödenmesi halinde, borç veren kurum nezdinde yapılacak düzeltmede esas alınacak tutar **kesinleşen ve ödenen tutar** olacaktır.

7- ÖZ SERMAYE TUTARININ HESAPLANMASI

Örnek 1: (Y) Kurumunun 2013 yılına ait hesap dönemi başındaki öz sermayesi 200 birim olup anılan hesap dönemine ilişkin olarak yaptığı borçlanmalar aşağıda verilmektedir.

- a) Ortak (A)'dan doğrudan alınan 200 birim,
- b) Ortak (B)'nin aktifine kayıtlı bir arsanın teminat gösterilmesi suretiyle Bay (Z)'den alınan 400 birim,
- c) Ortak (C)'den doğrudan alınan 300 birim,
- d) Ortak (D) Bankasından alınan 2000 birim,
- e) Kurumun iştiraki durumunda bulunan (T) A.Ş.'nin (E) Bankasından temin ederek aynı şartlarla kullandığı 600 birim.

Buna göre, (b)'de yer alan borçlanma Kurumlar Vergisi Kanununun 12'nci maddesinin altıncı fıkrasının (a) bendi uyarınca, (e)'de yer alan borçlanma ise aynı fıkranın (b) bendi uyarınca, örtülü sermayenin tespitinde dikkate alınmayacaktır.

(D) Bankasından temin edilen borç ise Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 12'nci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca %50 oranında dikkate alınacaktır.

Buna göre, örtülü sermayenin tespitinde dikkate alınacak toplam borçlanma tutarı;

Ortak (A)'dan 200 birim,

Ortak (C)'den 300 birim,

Ortak (D) Bankasından 1000 birim

olmak üzere toplam 1500 birim olacaktır.

Kurumun hesap dönem başındaki öz sermayesi 200 birim olduğundan, örtülü sermaye, öz sermayenin üç katının yani (3x200=) 600 birimin üzerindeki tutar olan 900 birim olacaktır.

Söz konusu örtülü sermayenin borcu kullandıranlar açısından dağılımı aşağıdaki gibi gerçekleşecektir.

Ortak (A) için = $(200 / 1500) \times 900 = 120$ birim

Ortak (C) için = $(300 / 1500) \times 900 = 180$ birim

Ortak (D) için = $(1000 / 1500) \times 900 = 600$ birim

Toplam 900 birim

Örnek 2: (A) A.Ş.'nin 2012 hesap dönemi başındaki öz sermayesi 200.000.-TL'dir. Şirketin ortak ve ortakla ilişkili kişi sayılanlardan aldığı kredi ve borçların tutarları ve vadeleri şöyledir.

- Şirketin ortağı tam mükellef (B) gerçek kişisinden 1 Kasım 2011 tarihinde alınan 300.000.-TL, 31 Aralık 2012 tarihinde geri ödenmiştir.

- Şirketin ortağı dar mükellef (Y) Kurumundan 10 Mart 2012 tarihinde bir yıl vadeli 200.000 ABD Doları kredi alınmıştır. Bu kredi 10 Mart 2013 tarihinde geri ödenmiştir. (Borcun alındığı tarihteki kur 1 ABD Doları =1,35.-TL)

- Şirketin iştiraki durumunda bulunan Türkiye'de kurulu (C) Bankasından ise 1 Temmuz 2012 tarihinde, 2 yıl vadeli 400.000 ABD Doları tutarında kredi alınmıştır. (Borcun alındığı tarihteki kur 1 ABD Doları =1,40.-TL)

Görüleceği üzere, (A) A.Ş.'nin 1 Temmuz 2012 tarihine kadar yapmış olduğu borçlanmalar, şirketin öz sermayesinin üç katını aşmadığından örtülü sermaye uygulamasına ilişkin olarak yapılacak bir işlem bulunmamaktadır. Ancak, bu tarihten sonra Ortak (C) Bankasından alınan kredi nedeniyle, 31 Aralık 2012 tarihine (Ortak (B)'ye olan borcun ödendiği tarihe) kadar olan süre içinde, öz sermayenin üç katını aşan borçlanmanın örtülü sermaye olarak dikkate alınması ve bu tutara ilişkin olarak giderleştirilen faiz ve kur farklarının reddi gerekmektedir.

Bu veriler doğrultusunda, örtülü sermayenin kullanıldığı altı aylık (1 Temmuz 2012 - 31 Aralık 2012) sürede, kredi sözleşmelerine göre tespit edilen faiz oranı üzerinden tahakkuk ettirilen faiz giderleri ve kur farkı giderleri aşağıdaki gibidir. (31 Aralık 2012 tarihindeki Dolar Kuru; 1 ABD Doları = 1,45.-TL'dir.)

Kredi Veren Ortak	Kredi Tutarı	Kredi tutarı (TL Karşılığı)	Kur Farkı (TL)	Faiz (TL)	Toplam (TL)
(B) Tam Mükellef Gerçek Kişi	300.000.-TL	300.000	0,00	36.000	36.000
(Y) Dar Mükellef Kurum	200.000.- ABD Doları	270.000	10.000 ^{1*}	24.000	34.000
(C) Bankası (Tam Mükellef)	400.000/2 ABD Doları	560.000/2	20.000/2 ^{2**}	80.000/2	100.000/2
Genel Toplam		850.000	20.000	100.000	120.000

⁵ Kur farkı, 1 Temmuz 2012 ile 31 Aralık 2012 tarihleri arasındaki kur artışı ile borç tutarının çarpımıdır (0,05x200.000=) 10.000-TL

⁶ Borcun bir bankadan temin edildiği varsayıldığından, bir önceki dipnotta yapılan açıklamalar doğrultusunda hesaplanan kur farkının yarısı dikkate alınmıştır.

Şirketin 2012 hesap döneminde kullandığı toplam borç miktarı 1.130.000.-TL olmakla birlikte, örtülü sermaye hesaplamasında (C) Bankasından alınan borç miktarının yarısı dikkate alınacaktır. Buna göre;

Örtülü Sermayenin Hesabında Dikkate Alınacak Toplam Borç Tutarı:

$[300.000 + 270.000 + (560.000 / 2)] = 850.000.-TL$ olacaktır.

Şirketin öz sermayesinin üç katı 600.000.-TL olduğundan, örtülü sermaye tutarı $(850.000 - 600.000 =)$ 250.000.-TL olacaktır.

Ortakların her birine isabet eden örtülü sermaye tutarı ise şu formülle bulunacaktır:

Her bir Ortağa İsbet		Ortağın Verdiği		
Eden Örtülü	=	Borç Tutarı	x	Örtülü
Sermaye Tutarı		ÖS Hesabında		Sermaye
		Dikkate Alınacak		Tutarı
		Toplam Borç Tutarı		

(B)'ye isabet eden ÖS..... $[(300.000 / 850.000) \times 250.000] = 88.235,29 -TL$

(Y)'ye isabet eden ÖS..... $[(270.000 / 850.000) \times 250.000] = 79.411,77 -TL$

(C)'ye isabet eden ÖS..... $[(280.000 / 850.000) \times 250.000] = 82.352,94 -TL$

Toplam Örtülü Sermaye Tutarı.....= 250.000,00 -TL

(A) A.Ş. tarafından 1 Temmuz 2012 - 31 Aralık 2012 tarihleri arasında kullanılan 250.000.-TL tutarındaki örtülü sermaye nedeniyle kanunen kabul edilmeyen gider (KKEG) sayılacak kur farkı ve faiz gideri tutarı aşağıdaki gibi olacaktır.

Kur farkı gideri.....: $[(250.000/850.000) \times 20.000] = 5.882,35 - TL$

Faiz tutarı.....: $[(250.000/850.000) \times 100.000] = 29.411,77 - TL$

TOPLAM.....: $[(250.000/850.000) \times 120.000] = 35.294,12 - TL$

(A) A.Ş.'nin örtülü sermaye sayılan 250.000.-TL'lik örtülü sermaye niteliğindeki borcuna isabet eden finansman gideri toplamı 35.294,11.-TL'dir. Bu tutar, (A) A.Ş. tarafından KKEG olarak dikkate alınacaktır.

Borç Verenler Nezdinde Yapılacak Düzeltme ve Dağıtılmış Kâr Payı Hesaplaması:

(B) Gerçek kişisi tarafından verilen kredinin, örtülü sermaye olarak kabul edilen 88.235,29.-TL'lik tutarına ilişkin kâr payı (faiz) geliri:

$[(88.235,29 / 300.000) \times 36.000 =] 10.588,24-TL$ olacaktır.

Bu tutar (B) gerçek kişisine dağıtılmış net kâr payı sayılacak ve brüte tamamlanmak suretiyle vergi kesintisi matrahı ve tutarı bulunacaktır:

Kâr Payı Stopajı $[(12.456,75^{7***} \times \%15)] = 1.868,51.-TL$

7 *** Brüt tutar hesaplamasına ait formül;

$$\text{Brüt Tutar} = \frac{(\text{Net ödenen tutar} \times 100)}{(100 - \text{Vergi oranı})}$$

Dar mükellef (Y) kurumu tarafından verilen kredinin örtülü sermaye olarak kabul edilen 79.411,77.-TL'lik tutarına ilişkin;

Kur farkı geliri $[(79.411,77 / 270.000) \times 10.000] = 2.941,18$ -TL

Kâr payı (Faiz) geliri $[(79.411,77 / 270.000) \times 24.000] = 7.058,82$ -TL

Toplam = 10.000,00 -TL

Dar mükellef (Y) kurumuna dağıtılmış sayılan kâr payı tutarı 7.058,82 -TL brüte tamamlanarak vergi kesintisi matrahı ve vergi kesintisi tutarı bulunacaktır. Söz konusu kâr payı (faiz) tutarının dar mükellef kuruma ödenmesi sırasında Kurumlar Vergisi Kanununun 30 uncu maddesi uyarınca vergi kesintisi yapılmış olması halinde, söz konusu vergi kesintisi tutarı mahsup edilebilecektir. Kur farkı geliri ise dar mükellef kurum için Türkiye'de vergilendirilecek bir kazanç unsuru sayılmayacaktır.

Hesaplanan Kâr Payı Stopajı.... $(8.304,49 \times \%15)$= 1.245,67 -TL

Mahsup edilecek Stopaj..... $(7.058,82 \times \%10)$= 705,88 -TL

Ödenecek Vergi= 539,79 -TL

(C) Bankası tarafından verilen kredinin örtülü sermaye niteliğindeki 82.352,94.-TL tutarına ilişkin;

Kur farkı geliri $(82.352,94 / 280.000 \times 10.000) = 2.941,17$ -TL

Kâr payı (Faiz) geliri.... $(82.352,94 / 280.000 \times 40.000) = 11.764,71$ -TL

Toplam= 14.705,88 -TL

(C) Bankasına dağıtılmış sayılan kâr payı tutarı, vergi kesintisine tabi olmayacak ve tam mükellef kurum için iştirak kazancı sayılacaktır. Kur farkı geliri ise vergilendirilecek bir kazanç unsuru sayılmayacaktır.

Yukarıda yapılan hesaplamalara ait sonuçlar tablo halinde aşağıda gösterilmiştir.

Örtülü Sermayeye İsbet Eden Kısım (TL)			
	Faizde	Kur Farkında	Toplam
B	10.588,24	0,00	10.588,24
Y	7.058,82	2.941,18	10.000,00
C	11.764,71	2.941,17	14.705,88
Toplam	29.411,77	5.882,35	35.294,12

8- SONUÇ

Ekonominin büyümesiyle birlikte işletmelerin bir arada faaliyet göstermeleri, ortaklarıyla ve ortakla ilişkili kişilerle olan ticari ilişkilerinin artması sonucunu doğurmaktadır. Dolayısıyla, buna bağlı olarak ortaya çıkabilecek vergisel kaybın önüne geçmek amacıyla oluşturulan vergi güvenlik müesseselerinden biri olan örtülü sermaye uygulaması her geçen gün daha önemli hale gelmektedir.

Makalemizde örtülü sermayenin tanımı yapılmış, örtülü sermaye kapsamında değerlendirilen ve değerlendirilmeyen borçlanmaların nitelikleri açıklanmaya çalışılmıştır. Ayrıca örtülü sermaye uygulamasında özellik arz eden durumlara ve yapılacak düzeltme işlemlerine değinilmiş, sonrasında örtülü sermaye tutarının hesaplanması ile ilgili örneklere yer verilmiştir.

Tarafların aralarındaki borçlanma ilişkisinin örtülü sermaye olarak değerlendirilmesi, her iki taraf açısından da vergisel sonuçlar doğurmaktadır. Vergi güvenlik müesseselerinin amacı mükelleflerin, vergi matrahlarını aşındırmalarının ve dolayısıyla ödemeleri gereken vergileri azaltmalarının önüne geçmektir.

KAYNAKÇA

- 5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu
- 1 Seri Nolu Kurumlar Vergisi Genel Tebliği
- BEKTAŞ Serdar, “Örtülü Sermaye Hesaplamasında Özellikli Durumlar”, Vergi Dünyası, Sayı 356, Nisan 2011
- BENLİ Abdülkadir, “Örtülü Sermayenin Hesaplanması” , Vergi Dünyası, Sayı 355, Mart 2011
- Beyanname Düzenleme Kılavuzu 2012, HUD Yayınları, İstanbul 2012
- BULUT Nusret, “Örtülü Sermaye ve Transfer Fiyatlandırması Yoluyla Örtülü Kazanç Dağıtımı Müessesesinde Düzeltme İşlemleri ve Değerlendirilmesi”, Vergi Dünyası, Sayı 367, Mart 2012
- ÖZDEMİR Recep, “Örtülü Sermaye Müessesesinde Yapılan Düzeltme İşlemlerinde Örtülü Sermaye Kullanan Kurum Adına Vergi Tarh Edilip Ödenmesi Şartı”, Vergi Dünyası, Sayı 347, Temmuz 2010
- VURAL İrfan, Yorum ve Açıklamalarla Kurumlar Vergisi Kanunu, Ocak 2009, İstanbul